

Олена Ремізова

д. арх., професор,

Кафедра основ архітектури,

Харківський національний університет будівництва та архітектури

ХУДОЖНЯ МОВА ТА ІСТОРІЯ АРХІТЕКТУРИ

Художня мова архітектора базується на вмінні висловлювати думки архітектурними засобами. Але де їх брати і як оновлювати? Тут нам на допомогу приходить історія як скарбниця професійних методів, засобів і навичок, а також творчих ідей. За декілька тисячоліть в ній накопичилось чимало зразків професійної майстерності, які треба вміти прочитати. В цьому плані перед архітектором-педагогом стає декілька запитань: як навчити студента бачити в історичному матеріалі засоби власного проектування, як прочитати зміст архітектурного твору, як створити твір з художнім змістом?

Кожна епоха дає свою відповідь на те, що і як висловлювати, а також кожна епоха по своєму відсторонюється від попередників, та розуміє зміст минулого. Кожне нове покоління вибудовує не тільки свій спосіб бачення минулого, свій спосіб мислення, але і свій спосіб розвитку художньої мови та трансляції або протистояння попередній школі.

Спосіб композиційного мислення формується трьома паралельними шляхами: 1 - у процесі проектної роботи над архітектурним твором, 2 - при вивченні (аналізі) історичної спадщини та 3 - при освоєнні композиційної майстерності.

У першому випадку – у навчальнім проектуванні освоюються практичні прийоми пошуку художньої ідеї твору, формуються навички ставити й вирішувати композиційні завдання, застосовувати різні композиційні засоби для побудови архітектурної форми. Однак, для цього необхідно навчитися знаходити й вибирати необхідні для проектування композиційні засоби.

Такий пошук відбувається в другому випадку, тобто шляхом освоєння історичної спадщини. Аналіз історичного матеріалу дозволяє отримати з існуючих творів методи, прийоми і засоби композиційної побудови як змісту так і форми архітектурної споруди або міського середовища. Аналітичний підхід до минулого має бути робочим інструментом власної творчості. Тут стає питання, що і як шукати в минулому?

На допомогу приходить третій шлях - курс «Композиції», який має розвинути композиційне мислення і відкрити студентові методи виявлення в історичному матеріалі художніх прийомів і засобів творчості архітектора. Навчити розкривати та формувати художній зміст твору

є першочерговою метою композиційного курсу. Для цього в курсі «Композиції» необхідно вводити поняття архітектурної мови, яка являє собою систему знакових художніх форм, здатних виражати різні смисли і змісти за допомогою застосування композиційних прийомів і способів побудови та з'єднання цих форм у творі. Тобто, архітектурна мова містить в собі семантику, синтактику та морфологію, які треба розрізняти.

Оволодіння методикою композиційного аналізу шляхом порівняння прикладів минулого й сьогодення дозволяє самостійно формувати власний набір професійних засобів художньої творчості. Оскільки композиційне мислення художників і архітекторів розвивається в історичному часі, воно проходить цілий ряд етапів розвитку. Ми можемо розташувати типи композиційного мислення у хронологічній послідовності таким чином: канонічний, діалогічний, нормативно-раціоналістичний, історико-типологічний, стилістичний, об'єктно-морфологічний, історико-асоціативний, деструктивний. Кожному із зазначених типів композиційного мислення відповідає своя система професійних понять і свої композиційні прийоми вираження змісту й побудови форми художнього твору, які потрібно освоїти. Художня логіка епохи визначає особливості і характер її виразної мови. Дослідження прийомів композиційного мислення, композиційних понять і уявлень дозволяє розкрити причини й механізми процесів, які відбуваються в ту чи іншу епоху. Якщо студент оволодіє цими засобами, він буде розуміти яким чином формувались і відображались ідеї в минулому. Це дозволить йому формувати свій власний композиційний метод і шлях творчості.

Таким чином, проектування, історія та композиція поєднуються спільною метою створення авторської системи художнього мислення архітектора.